

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

218

Vragen van de leden **Voordewind** (ChristenUnie), **Van der Staaij** (SGP), **De Roon** (PVV) en **Van Bommel** (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken over *de Armeense genocide* (ingezonden 15 augustus 2011).

Antwoord van minister **Rosenthal** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 6 oktober 2011).

Vraag 1

Wat voor «verschrikkelijke gebeurtenissen» vonden er rond 1915 plaats? Vallen deze «verschrikkelijke gebeurtenissen», in uw optiek onder de categorie «genocide» zoals is gecodificeerd in het Verdrag inzake de Voorkoming en de Bestrafing van Genocide? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wordt de term genocide niet gebruikt in uw reactie op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken?

Antwoord 1

De regering betreft de verschrikkelijke gebeurtenissen en de vele slachtoffers die daarbij rondom 1915 onder Armeniërs en andere bevolkingsgroepen zoals de Assyriërs zijn gevallen. Het Verdrag inzake Voorkoming en Bestrafing van Genocide is hierop niet van toepassing, omdat dit van latere datum (*i.e.* 1966) is en geen terugwerkende kracht heeft. Dit laat onverlet dat alle betrokken partijen, waaronder de Turkse en Armeense regeringen, de feiten laten onderzoeken. Inzage in elkaars nationale archieven en samenstelling van gemengde, onafhankelijke onderzoekscommissies kunnen de historische gebeurtenissen voor een breed publiek zichtbaar maken. Alleen zo is daadwerkelijke verzoening en dialoog mogelijk. Ik zal daartoe de contacten met mijn Turkse en Armeense *counterparts* blijven aanwenden.

Vraag 2

Bent u bekend met de Kamerbreed aangenomen motie Rouvoet c.s.¹ waarin de regering wordt verzocht «voortdurend en nadrukkelijk de erkenning van de Armeense genocide aan de orde te stellen» in de context van de gesprekken met Turkije inzake mogelijke toetreding tot de Europese Unie? Bent u tevens bekend met het feit dat uw voorganger deze motie beschouwde als ondersteuning van beleid? Deelt u de analyse dat u met uw laatste brief gebroken heeft met dit beleid? Zo ja, bent u bereid de Kamer op korte termijn te informeren over de beweegredenen die hieraan ten grondslag liggen?

¹ Kamerstuk 21 501-20, nr. 270.

Antwoord 2

Ja, ik ben bekend met de Motie Rouvoet. Ook ik beschouw deze motie als ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – in Turkije bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen. Er is geen breuk met mijn voorgangers. De voortdurende druk vanuit de EU en Nederland heeft er mede toe geleid dat in Turkije meer ruimte voor debat over deze kwestie mogelijk is gemaakt. De vrijheid van meningsuiting en persvrijheid dienen, conform de Kopenhagen-criteria, deze uitwisseling van standpunten te waarborgen. Hierop zal ik de Turkse regering – rechtstreeks en via de EU – blijven aanspreken. De Motie Rouvoet ondersteunt deze inspanningen zonder meer.

Vraag 3

Kunt u onderbouwen wat het verschil is tussen enerzijds de stelling dat erkenning «geen nieuwe eis of voorwaarde» vormt in de EU-onderhandelingen met Turkije, maar dat het anderzijds «onontbeerlijk dat een kandidaat-lidstaat zijn geschiedenis verwerkt en zijn verleden onder ogen ziet»? Is het in uw optiek mogelijk dat Turkije lid wordt van de Europese Unie zonder dat zij haar betrokkenheid bij de genocide heeft erkend?

Antwoord 3

Erkenning van de Armeense kwestie vormt geen onderdeel van de politieke Kopenhagen-criteria en is als zodanig geen eis of voorwaarde in de toetredingsonderhandelingen. Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en goed nabuurschap (in dit geval met Armenië) zijn daarentegen wel expliciete criteria. Zij bieden het Kabinet daarmee aanknopingspunten om bij de Turkse overheid aandacht voor de kwestie van de Armeense genocide te blijven vragen. Daarnaast voorzien de in 2009 met Armenië ondertekende «Zürich protocollen» in een procedure om een wederzijds onderzoek (met een gezamenlijke commissie) mogelijk te maken. Deze protocollen moeten nog door beide parlementen geratificeerd worden. Aangezien dit proces in het slop is geraakt, heb ik op 2 februari jl. mijn Turkse collega met klem opgeroepen dit proces een nieuwe impuls te geven. Hierover heb ik u reeds op 13 mei jl. geïnformeerd (DWM-251/11).

Vraag 4

Bent u, al dan niet in overleg met de burgemeester, bereid om de mogelijkheden te verkennen om een herdenkingsmonument voor de Armeense slachtoffers van de genocide elders in Den Haag te realiseren?

Antwoord 4

Naar ik begrijp, is dit onderwerp eerder in gesprekken tussen vertegenwoordigers van de Armeens-Nederlandse gemeenschap en de gemeente Den Haag aan de orde geweest. Hierbij is ook de mogelijkheid besproken van een herdenkingsmonument voor alle slachtoffers van misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en genocide. Besluitvorming hierover is aan de gemeente Den Haag. Voor de regering is een neutrale opstelling van Nederland als gastland van het ICC uitgangspunt.